

Nagylevelű hárs

www.azevfaja.hu

A nagylevelű hárs (*Tilia platyphyllos* SCOPOLI) kedvező erdei termőhelyen akár a 40 m-es magasságot elérő, dekoratív, sajnos azonban természetes körülmények között egyre ritkábban megtalálható, az erdőn kívüli fásításokban szórványosan, általában parkokban, utcákban, fasorokban előforduló fafaj.

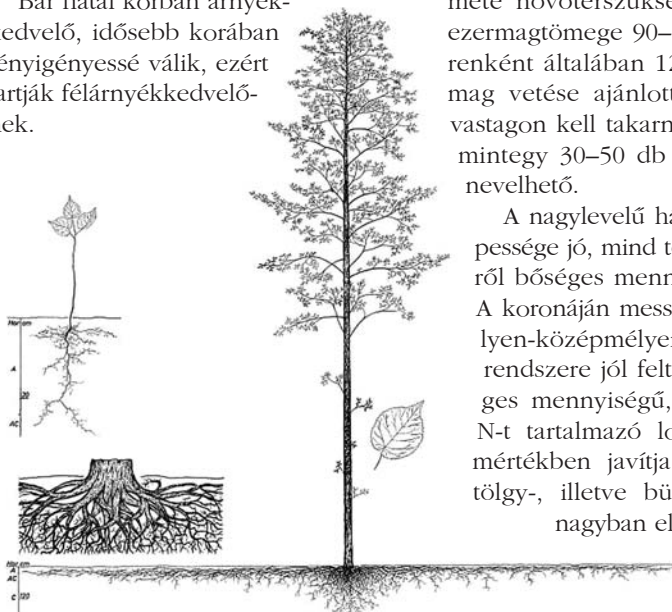
Szabad állásban szabályos kúp alakú koronát fejleszt, melyben az alsó ágak ívesen csüngők, míg a felsők hegyes-szögben felfelé irányulók.

Szívgyökérrendszerű gyökérzetére a messze terjedő oldalgyökerek jellemzőek.

A fiatalkori, mintegy 4–5 évig tartó életszakasza után igen erőteljes magassági növekedésbe kezd, és kedvező termőhelyen 10–15 éves korában az évi magassági növekedése meghaladhatja a 80 cm-t.

Az átmérő növekedése 30 év körül kulminál, mely 2,5–3 mm évgűrűszélességet jelent. Mind a törzs, mind az ágak növekedése tartós; szabad állásban lévő nagylevelű hárs egyedek nagyon magas életkort (~1000 év) is megérhetnek.

Bár fiatal korban árnyék-kedvelő, idősebb korban fényigényessé válik, ezért tartják félárnyékkedvelőnek.

A nagylevelű hárs gyökérzet
(Kutschera, L. – Lichtenegger, E.: Wurzelatlas, 2002)

A nagylevelű hárs erdőművelési tulajdonságai

Dr. habil. Frank Norbert – egyetemi docens,
SOE EMK Erdőművelési és Erdővédelmi Intézet

Szabad állásban már viszonylag korán, 10–30 éves korban elkezdi virágozni, míg zárt állományban ez mintegy 30–50 éves korára tehető. Általában 1–2 héttel korábban virágzik, mint a kislevelű hárs, azaz, június közepétől, július első dekádjáig. Termése, amely erősen bordázott, kemény, ujjal nem nyomható össze, augusztus végén érik, és csak késő ősszel, illetve a tél folyamán hullik.

Az októberben érő toktermését általában fáról gyűjtik, bár a lehullott mag földről is gyűjthető, ebben az esetben fontos az egyéb hársfajoktól való elkülönítés. Magja több évig (2–3) átfekszik, a viaszéretten szedett és megfelelően kezelt mag a gyűjtést követő tavasszal már csírázik.

A viaszéretten gyűjtött magot óvni kell a kiszáradástól, ezért hűvös helyen, rendszeres átlapátolás, és állandó nedvesen való tartással kell a vetésig tárolni. A teljesen beérett mag átfekszik, ezért száraz, hűvös helyen való tárolás után 150–180 napig rétegelni szükséges, majd tavasszal lehet elvetni. A szakirodalom alapvetően az őszi vetést helyezi előtérbe, mivel tavasszal gyakoribb a hosszabb szárazabb időszak, és ha a mag a földben kiszárad, akkor újabb egy évig átfekszik. A csemete növtérzsükséglete 20–26 cm², ezermagtömege 90–110 g. Folyóméterenként általában 120–150 csíráképes mag vetése ajánlott, melyet 2–3 cm vastagon kell takarni. Egyéves korban mintegy 30–50 db magági csemete nevelhető.

A nagylevelű hárs viaszérettel való képessége jó, mind töről, mind gyökfőről bőséges mennyiségű sarjat hoz. A koronáján messze túlterjedő sekélyen-középmélyen futó szívgyökérrendszere jól feltárja a talajt. Bőséges mennyiségű, könnyen bomló, N-t tartalmazó lombozata jelentős mértékben javítja a talajt, ezért a tölgy-, illetve bükk lomb bomlását nagyban elősegíti.

Pionír jellegű faj; a valamilyen állományokban bőséges

újulattal újul, ha a közelben található magtermő egyed.

A nagylevelű hárs jó társulásképesége miatt (is) a bükkösök fontos elegyfajaja. Természetes újulata a konkurens lágy szárú növényzet gyorsan túlnövi; terjedelmes gyökérzete, valamint sűrű lombozata miatt a védelmi rendeltetésű állományokban kiemelt szerepű a jelenléte.

Fiatalkori gyors növekedése, koronafarmája, impozáns méretei miatt zöldövezetekben, parkokban, útfásításoknál közkedvelt. Jó mézelő, bár mind a kislevelű, mind pedig az ezüst hárs nektárhozama magasabb. Szárított virágzata kiváló gyógytea.

A jó sarjadzó- és viaszérettel való képességének köszönhetően a középkorban sarj- és középerdő gazdálkodásban a nagylevelű hárs kedvelt fafajnak számított.

Mivel fényigényesebb és melegkedvelőbb, mint a kislevelű hárs, ezért a célirányos természetes felújítása nagyobb szakmai kihívást jelent, mint a kislevelű hárs felújítása.

Az egyik legfontosabb erdőművelési szerepe a talaj- és állományszerkezet javítása, s ez utóbbi esetében különösen a törzsrnyalásban játszik fontos szerepet.

A meredek védelmi rendeltetésű erdők és egyéb területek esetén, különösen Németországban és Ausztriában nagy jelentőséggel bír a nagylevelű hársal történő erdőfelújítás és erdőtelepítés.

A nagylevelű hárs nemcsak a német és szláv mitológia kedvelt fája, hanem közkedvelt „falusi” fafaj, a falu hársfája. Általában a település főterén, vagy központjában található *Dorflinde* az itt élő közösség jeles ünnepeinek, eseményeinek fontos és szimbolikus központi eleme.

Hazánkban számos település őrzi nevében a hárs szót: Hárskút, Somogyhárságy. A hársfát az igazságosság, a szeretet, a béke és az otthon szimbólumának tartják; mert, mint ahogy *Luther Márton* fogalmazta: „Mert a hársfa alatt iszunk, táncolunk, boldogok vagyunk, mert a hársfa a mi békességünk és örömünk fája.” (Laudert 2003)

Fotó: **Royal Botanical Society**